

Nad jednom knjigom pjesama

Čovjek kao biser

*(Migdat I. Hodžić: VREMENSKO BISERJE,
izdavač TKD Šahimpašić, Sarajevo, 2003. god.)*

*(Riječ Zlatka DUKIĆA
na promociji knjige u Gradačcu,
1. februara 2003. god.)*

Migdata Hodžića poznajem godinama. Zajedno smo rasli, zajedno se radovali, tu i tamo tugovali.

Bilo je zajedničkih razočarenja, ali i zadovoljstava.

Prođosmo skupa kroz djetinjstvo, pa odrastanje, pa mladost...

Školovali se zajedno, sazrijevali skupa, ruku pod ruku išli kroz život.

Omirisali, pa kušali prve ljubavi.

Upijali prva, druga, treća, stotinu trideset treća iskustva.

Prve patnje i iskušenja zajedno doživjeli.

I u život, onaj pravi, istinski, skupa ušli. Godinama tako bilo.

Decenijama.

Pa nam se putevi razišli.

Pa nam došao rat i sve ono silno zlo, koje samo rat donosi...

Migdata Hodžića n i k a d u životu nisam vidio. Ni čuo za njega nisam. Sve dok ne saznadoh za knjigu poezije **Vremensko biserje**.

E, tada, kad u ruke dobih ovo b i s e r j e, kad naiskap pročitah ove čudnovato moćne stihove, tada mi se, eto, neodoljivo nametnulo da ga znam od pamtivijeka, da smo zajedno od drevnih vremena, od djetinjstva, mladosti, zrelosti...

Ima li, makar indirektno, bolje, rječitije i ubjedljivije, a iskreno izrečene potvrde v r i j e d n o s t i nečije poezije – nego što je osjećaj, duboko usađen već sa čitanjem prvih stihova, da čovjeka koji ih je pisao poznajete, da ste bliski, da su njegovi pogledi, dijelovi njegovog kosmosa, njegove emocije – istovremeno i vaša svojina?

Moj odgovor ste shvatili.

Nema bolje potvrde.

I nikad se nisam osjećao onako, kako mi je bilo dok sam plovio Midgatovim stihovima.

I nikad mi se jedno biserje – ni ono doslovno, ni ovakvo, sjajno metaforično – nije učinilo ukusnijom duhovnom, umjetničkom hranom.

Kad sam knjigu pročitao, napravio sam mali eksperiment: koju god stranicu od osam poglavlja biserja sam otvorio, dočekalo me isto snažno, isto privlačno i isto pjesnikovo suvereno **vladanje sobom, vremenom** u kome se prolazilo kroz mnoge belaje, ali i iskustva, i **prostorom**, u kome je to vrijeme s uspjehom omeđeno, čak određeno subjektivnim, gotovo nadnaravnim doživljajem.

Ne bih pogodio da je riječ o naučniku, koji se bavi poezijom, da to nije iskazano u predgovoru. Kad bih samo po stihovima sudio – po onim istim, koji su me inficirali osjećajem da se s Hodžićem odavno i vrlo dobro poznajem – rekao bih, onako ad hoc, nešto o natprosječnoj sposobnosti da se čovjek, zemlja, svemir, spoznaju cjelovito, ali i u fantastičnim, nevjerovatno rječitim, poučnim detaljima.

R e k a o bih da se pjesnik, ni po koju cijenu, **ne slaže, bolje reći n e m i r i sa sudbinom**. Tačnije: ne pristaje da bude njen **sužanj**; hoće da **vlada njome**, a ne ona njime.

R e k a o bih da je, na toj liniji, pjesnik nadasve **b o r a c**, koji je ne samo hrabar, već je definitivno načisto s tim **šta želi, kako** to želi i kako će **on izgledati** u toj borbi – kad **razumije sudbinu i kad se sporazumije s njom**.

R e k a o bih da se, možda, i ne moram saglasiti s ocjenom da je srce za čovjeka važniji organ od mozga; ali, nemam srca da kažem da

mozak može bez srca, pa je onda, u krajnjoj liniji, svejedno koji je od ta dva organa važniji, ako ispadne – da **čovjeka nema bez suglasja srca i mozga**.

R e k a o bih, konačno, da pjesnik ima poseban, suptilan **odnos prema Bosni**, zemlji rođenja, ali i zemlji supomena, zemlji sopstvenog rasta i sazrijevanja, ali i zemlji stradanja, koje, i kad ga više nema, opet ne može biti izliječeno – bez onog neizbježnog saglasja srca i mozga.

Bolji poznavao i stručniji tumači poezije, svakako su u pravu kad – hoteći definisati teoretsko određenje **Vremenskog biserja** - nemaju dilemu u vezi s tim da je to eminentno postmodernističko pjevanje. Oni će, uz ostalo, i vrlo funkcionalno, ritmički efektno i melodijski ubjedljivo prelamanje pjesnikovih riječi i stihova, uporediti sa sličnim poetskim manirom jednog **Majakovskog** ili **Apolinera**.

No, iz običnog, čitalačkog ugla gledano, a iz potrebe i za ovakvim progovaranjem o **č u d o t v o r n i m** stihovima Migdata Hodžića, **grieh bi bilo** ne reći **da se radi o čovjeku** – zreloom, ozbiljnom, od krvi i mesa, svjesnom sebe, svog položaja i svoje situacije na ovom svijetu i u ovom životu – **koji ima stav**.

O svemu stav. Jasan. Precizan.

Stav koji obavezuje.

Stav koji nadahnjuje.

Stav koji čitaoca tjera na razmišljanje.

Na samopropitivanje.

Konačno, na to da i on, čitalac njegove poezije – ako, možda, dosad nije imao stav o nekome ili nečemu – poslije **Vremenskog biserja**, jednostavno **ne može biti bez stava**. Istog ili sličog Hodžićevom, ali – sa stavom.

A stav se, kako to rafinirano uočava Amel Sulj²ević u Pogovoru **Vremenskom biserju**, može iskazati i u odnosu prema odbjeglih komadima rasprsnutog života. I u borbi s nemuštim avetima, koje nikako da odu od nas. I u praznini, koja u čovjeku zjapi, kada ga obuzme tišina.

Pjesnik, međutim, uspijeva doskočiti takvim komadićima života. Uz samo pomoć jedne misli, recimo, on će u pjesmi **Pisis 13** kazati moćno i, nadasve, tačno i precizno:

**Naj
bolji
stihovi
ostaju
ne
napisani**

**na
bijelom
ne
taknutom
papiru.**

Oslušnimo malo *m e l o d i j u* ovog stiha. Obratimo pažnju na termine **nenapisani, ne-taknuti, bijeli papir...**

Ne čini li se da nas pjesnik podsjeća na to da smo, na početku, **svi bili** nalik bijelim listovima papira, na kojima je život ispisivao svoje retke? Poetske ili neke druge, svejedno.

Ili, pak, pogledajmo u poglavlju **Rano biserje** pjesmu s naslovom **Na kraju krajeva**:

**Prije
početka
u
početku
poslije
početka
sada
sutra
prije
kraja
na
kraju**

**na
kraju
krajeva
jedino
ljubav
i
ljepota
pre
ostaju.**

Ili poema u malom **Za kasnih ljetnih banjalučkih jutara**. Vješto oslobođena isprazne nostalgije, ona je iscrpan, sveobuhvatan pogled na jedan bivši život. Istrgnut je komad dobrog dijela tog života iz, može se učiniti, romantičarskog, ali svakako neiskvarenog i nezaboravnog banjalučkog života pjesnikovog.

Ili pjesma **Pisis 10**, koja govori o ljudima, o barijerama i o vjeri u to da, među pravim ljudima, barijera nikad ne može biti. Jer, jednostavno, to nije svojstvo ljudi... O svojstvima neljudi, ovom prilikom ne govorimo. Oni sasvim dovoljno, neljudski, govore o sebi...

U ovom slučaju, radi se o odveć naglašenom ljudskom, o ljudskoj potrebi, snazi i težnji – da bi sumnji bilo podložno eventualno špekulisanje s

pjesnikovim umijećem spoznaje linije razdvajanja između te dvije, sudbinske kategorije.

On će to i reći, vrlo direktno, u pjesmi **Linija razdvajanja**:

**Naša
čula
predstavljaju
liniju
između
dvaju
bez
konačno
složenih
i
suprot
stavljenih
svijetova...**

Još efektnije, odgovarajući možebitnom grotesknom šlamperaju s pristupom toj temi, koja je danas nerijetka pojava i u poeziji, pjesnik nas u pjesmi **Lica** vraća nama samima:

**Lica
drugih
ljudi
od**

ražavaju
naša
vlastita;
lica
su
sa
žetak
božanskog
u
svemiru;
možda
ne
po
stoje
ljudska
lica...

Pjesnik je, više i prije od svega, čovjek. Insan. Neko ga je rodio. A kad taj ko ga je rodio – majka i otac – odu s ovog svijeta, onda mu je i to komad istrgnutog života. Grubo, surovo, bolno istrgnut komad. Pa će majčin i očev odlazak iskazati kao odlazak strukova iz svog, sopstvenog, dragocjenog cvjetnog vrta, iz prebogate bašče, u kojoj, prirodno, cvjetovi rastu, mirišu, ali i vehnu i umiru...

Ne čini li se da pjesnik, tako, otkriva ono što sve nas čeka ili nam je već bilo u pohodama?

Ne progvara li on na način, na koji bismo i mi progovorili – ali, samo, kad bismo bili pjesnici, s tom snagom, s tim umijećem, s tim pogledom?

Sad, kad znamo šta i kako, o čemu i zašto pjeva Migdat Hodžić, zavirimo malo i u možebitnu odgonetku upita – **gdje, u kojim uslovima, u krilu koje inspiracije, poriva ili podsticaja kog damara nastaju ovi začudni, omamljujući stihovi?**

Ako malo pažljivije pogledate redak ispod svake pjesme u **Vrmenskom biserju**, uočićete imena i podatke, dakle mjesta nastajanja stihova: Banja Luka, San Hoze – Kalifornija, Beograd – Srbija, Goleta – Kalifornija, Masi – Francuska, Kobe – Japan, Kairo – Egipat, Peking – Kina...

Šta ovim hoću kazati?

Hoću reći da, osim klasične pojave da **pjesnik i u ovom pjesniku** živi najmanje 24 sata dnevno, i to svakog dana, ovdje imamo i potvrdu činjenice da je **ovaj pjesnik, uvijek i stalno, sam sa sobom**, sa svim onim što nosi, čime je nadahnut, što mu je ponos, teret, ali i način da to što nosi – iskaže.

Možda to, u nekim drugim prilikama, ne bi bilo vrijedno tako naglašene pažnje.

No, u ovom slučaju to se čini kamenom-međašem **poetskog profila** čovjeka, koji je n a š, a u dalekoj tuđini, u kojoj ne propušta – **da s nama bude i kad nije** *švdje*.

Naš je i onda kada nas, fizički, dijele hiljade kilometara.

S nama je i onda, kada je geografija učinila svoje.

A s nama je zato što ono o čemu on pjeva – **jesmo mi**, jesu naši životi, jesu naše strepnje, naše nade, naše misli, naše patnje, naša vjera, naše iskustvo...

Saglasivši se s ocjenom da je posljednja pjesma iz zbirke **Otisci** ona koja odskače, možda čak do visova najboljih, tražim od vas dopuštenje da na svoj subjektivni doživljaj – a zaista sam ovo pjesništvo doživio, stvarno i iskreno doživio – najuticajnijom proglasim pjesmu **Povratak** iz poglavlja **Bosansko biserje**.

Ne moram se zamisliti u položaju Migdata Hodžića, da bih znao šta znače stihovi

...Samo
uvjereno
odlučno

treba
se
vratiti
korijenima;
svome
makar
na
izgled
bilo
ne
važno
bez
vrijedno
ne
potrebno
potrebno
vrijedno
važno
treba
naći
naći
čuvati
njegovati
i
sa
čuvati.

Ne znam kako će to izgledati svakom od vas, kad budete čitali Hodžićevo **Vremensko biserje**, ali mene su ovi stihovi – kolokvijalno rečeno – doslovno izuli iz cipela.

Vraćao sam im se po nekoliko puta.

I upitao ono što je normalno, prirodno, logično i jedino umno se upitati i na kraju besjede ovog tipa: ima li išta tačnije, išta važnije i išta vrednije u čovjekovom inventurisanju samog sebe, nego ovakvo **potvrđivanje čovjeka kao bisera?**

Koji korijene neće, ne može i ne želi zaboraviti.

Jer, samo je to ljudski.

A ovo je jedna nepojamno ljudska, biserno vrijedna knjiga poezije – koju toplo preporučujem. Kao terapiju, ali i kao sasvim pouzdan način za to da svako od nas, kad god se nađemo u prilici da smo manje-više izgubljeni, uz njenu pomoć pokuša ono što će mu sigurno poći za rukom – naći sebe i manje ili veće bisere u svakom od nas.

Tuzla, 31. 1. 2003.

Zlatko DUKIĆ